Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНО: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 183. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 23-го ВЕРЕСНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 23, 1955. No. 183. VOL. LXII.

ПОВСТАНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ ЛОНАРДІ ОЧОЛЮЄ ТИМЧАСОВИЙ УРЯД В АРҐЕНТИНІ

Буенос Айрес. — Ген. Едвардо Лонарді подав до відома, що з днем 22 вересня він стає головою тимчасового арґентинського уряду. Генеральним секретарем уряду іменований капітан Авторо Реаль. Призначений секретарем закордонних зв'язків коммодоре Хуліо Цезар Кравзе одержав доручення зробити всі заходи для визнання нового уряду чужоземними державами. Десиґнувала своїх представників на деякі становища в уряді теж призначена кол. міністром війни ген. Люсером генеральська хунта, очолювана ген. Моліно. Вона іменувала двох генералів міністрами транспорту і торгівлі. Ген. Едвардо Лонарді у своєму першому декреті, виданому у вівторок 20 вересня, заявив, що уступлення президента Перона й інших членів уряду вимагає негайного створення тимчасового уряду, щоб оминути всіх різнородних труднощів, що їх може привести неясна ситуація. Свій декрет проголосив ген. Лонарді, як „шеф революційних сил визволення". Рішення про створення тимчасового уряду проголошено після закінчення переговорів між представниками повстанців і хунтою генералів. Водночас із цим закінчено перемир'я і повстанські війська почали ліквідувати спротив льояльних ще до Перона військових з'єднань. З другого боку, військові з'єднання, що залишилися під командуванням хунти, виступили в Буенос Айрес збройно проти спроб переністів організувати цивільне населення і робітників для боротьби з новим тимчасовим урядом і допомогти Перонові вернутися до влади. Зокрема, після півгодинного бою військові танки зліквідували головну кватиру націоналістичної групи Аліянца Популяр Лібертадор, де забарикадувалося коло 500 переністів і, відмовляючись скласти зброю, почали бій з військовими з'єднаннями хунти. Спробу провідників Генеральної Конфедерації Праці створити другий осередок спротиву в головній кватирі Конфедерації ударемнила хунта, наказавши військовим частинам зайняти бюра і приміщення Конфедерації. Після зліквідування цих осередків спротиву в Буенос Айрес і проголошення створення тимчасового уряду адмірал Іссак Рояс сповістив населення Арґентини про закінчення бльокади арґентинських пристаней, що її втримувано з допомогою повстанських воєнних кораблів. Переговори між командуванням повстанців і хунтою відбувалися на воєнному кораблі „17 жовтня" і тривали п'ять і пів години. Хунту репрезентували генерали Форчер, Манні і Сампайо і крім того один полковник і два майори. Після переговорів хунта наказала звільнити негайно всіх політичних в'язнів, затримуваних у в'язниці не раз цілими роками без суду, між ними провідників револьти з 16 червня ген. адмірала Олівієрі і адмірала Кальдерона та ген. Веляско, провідника Християнського Робітничого Руху, арештованого після проголошення програми цього Руху. Деканом найвищого суду став знову Томас Д. Казарес, що його усунув був Перон за оборону католицьких учасників протиперонівських демонстрацій в травні і липні ц. р. У провінціях Арґентини, зайнятих повстанськими військами, встановлено вже льояльну до нового тимчасового уряду адміністрацію. Про місце перебування Перона нічого певного невідомо. За одними повідомленнями він перебуває вже закордоном, за другими — йому ще не повелося втекти, і він скривається на одному з кораблів.

Москва пожертвувала 25,000 долярів для американських поводян

Вашингтон. — Шарже д'афер совєтської амбасади в Вашингтоні Сергей Р. Стріґанов передав представникові Американського Червоного Хреста Елсвортові Бункерові чек на 25,000 долярів як жертву від товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця в Совєтському Союзі. Цей чек підписав совєтський амбасадор Георгій Зарубін, який тепер є в Ню Йорку на нарадах Об'єднаних Націй. — Стріґанов заявив: „Я прийшов висловити співчуття американському народові від совєтських народів з приводу недавньої катастрофи в східніх стейтах ЗДА". Бункер відповів на це так: „Від Американського Червоного Хреста і в імені тих, які потерпіли від повені висловлюю признання для совєтських народів і для Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Це справжній вияв світових ідеалів Червоного Хреста.. Бункер недавно об'їхав усі райони, які потерпіли від повені, спричиненої гураґаном. Найбільші знищення є в Пенсилвенії, Конектикат та в сусідніх частинах стейтів. Американський Червоний Хрест зібрав вже 13,000,000 долярів пожертв, поки Совєти передали свій чек на 25,000 дол.

В АМЕРИЦІ

● **Бувший нюйоркський губернатор Томас Е. Дюї** 24 вересня виїжджає в чотиритижневу подорож довкола світу. Літаком відвідає він Туреччину, Пакістан, Індію, Бурму і Сіям, а пізніше Ізраїль, Йорданію, Ліван, Японію і Гонк Конґ, інформуючись про політичні, господарські і соціяльні відносини цих країн.

● **Президент Айзенгавер** перебуває на відпочинку в Скелястих горах, верхи яких вже вкрилися першим цього року снігом. Президент сам варить собі їжу і, за порадою лікаря, їсть тільки два рази на день: ранком і коло 5-ої години пополудні. Разом з Айзенгавером відпочиває ще дві особи.

● **Канадійський уряд** запротестував у державному департаменті проти заплянованої американським летунством побудови в Тексасі площі для скидання бомб. За пів милі від цього місця зимують канадійські так звані „гикаві" журавлі, і вибухами бомб вони можуть бути знищені. „Гикавих" журавлів є в цілому світі тільки 21 старих і 5 молодих. Державний департамент порекомендував збудувати площу для скидання бомб в іншому місці.

● **Віце-президент** Ричард М. Ніксон телефонував до Сан Франсіско, щоб не забороняли в цьому місті виставляти його карикатуру під назвою „Дік Мек Смієр". Цю карикатуру зробив був для Мистецького Фестивалю Віткор Арнаутоф, але Міська Мистецька Комісія не дозволила її на Фестивалі виставити Арнаутоф висміює Ніксона як голову слідчої комісії, що досліджувала справу Гісса.

● **Вільям С. Спеллман** відзначав в Абінґтоні, Масс., свої 97-мі народини. Його син, нюйоркський кардинал Френсіс Спелман, з тої нагоди відправив Службу Божу, на якій з родини були ще дві доньки і зять Вільяма Спеллмана, а два інші сини прислали батькові побажання. Вільям Спеллман був власником крамниці і не працює від 1935 р. Стан його здоров'я дуже добрий.

● **В Ню Йорку** 72-ою вулицею коло 5-ої авеню авто, в якому не було водія, наїхало і вбило 73-річну Мері Ме та важко поранило двох інших жінок, яких відвезено до шпиталю.

ЗДА мають стільки атомових бомб, що не потребують їх затаювати

Вайт Солфер Спрінґс, Вест Вірджінія. — Бувший дорадник Комісії Атомової Енерґії д-р Ралф Е. Лепп твердить, що ЗДА мають такі великі запаси атомових і водневих бомб, що на кожного мешканця землі припало б по кілька тисяч тонн вибухового матеріялу TNT, якби вибухову силу всіх тих бомб розділити між населення світу. Д-р Лепп каже, що ЗДА мають великі запаси бомб, що немає потреби затаювати їх число. Коли б уряд ЗДА широко повідомив про свою атомову силу, то це збільшило б „сили миру в світі". Населення світу становить 2,500,000,000 осіб. Перші атомові бомби мали силу 20,000 тонн вибухового матеріялу, найновіші водневі бомби мають силу мільйонів тонн TNT.

Плянують збудувати літак-літаконосець для 20-х літаків

Ню Йорк, Н. Й. — Інженер аеронавтики Ґровер Ленінґ проєктує збудувати літак-літаконосець, який міг би возити 20 або й більше ракетових літаків. Цей літак важив би 1,100 тонн і був би на 6 разів більший від далекопростірного бомбовика B-52. На ньому було б летовище для 20-ох літаків. Його великий корпус злітав би з води при допомозі 20-ох машин та інших приладів і крил. На думку інженера Леніґа цей літак даватиме такі користі американському летунству: 1. Він продовжить засяг джетових літаків, які мусять тепер зуживати багато пального на те, щоб злетіти вгору. 2. Він створить летунську базу для літаків, яка буде лекше виставлена на можливість ворожих атак, які находяться на землі. Правда, признає цей інженер, літак-літаконосець, величі Гарґантуа, буде доброю ціллю для ворожих літаків, але він матиме швидкість від 400 до 500 миль, на годину. Він буде високо в повітрі і при допомозі радару зможе швидше знати про місце ворожих літаків, та їх вчасно винищувати. Цей літак-літаконосець мав би коштувати 110,000,000 долярів, а корабель-літаконосець типу „Форестола" має коштувати коло 197,000,000 долярів.

ЗДА пропонують поважне зменшення мита від багатьох імпортованих товарів

Вашінгтон. — Державний департамент повідомляє про широкий плян поважно зменшити мито від багатьох імпортованих товарів з інших країн. Це пропоноване зменшення мита відноситься до товарів вартости 2,000,000,000 долярів, і цю редукцію мають дискутувати на конференції Генерального Порозуміння в справі тариф і торгівлі, яка відбудеться на початку найближчого року в Женеві. Минулого року ЗДА імпортували закордонних товарів на суму 10,000,000,000 долярів. Генеральне Порозуміння в справі тариф і торгівлі, — це міжнародна організація, яка дбає про поширення торгівлі в світі. Закордонні дипломати дуже цікавляться пропозицією зменшення мита в ЗДА, бо це буде перша нагода практично використати ухвалу Конґресу, яка дозволяє президентові зменшувати мито від закордонних товарів по 5 відсотків річно впродовж найближчих трьох років. Це зменшення мита урядом ЗДА буде відноситися тільки до тих держав, які погодяться зменшити мито від тих товарів, які експортуватимуть ЗДА. Проєкт зменшити мито відноситься до тисяч товарів, а головні товари з-за кордону, від яких мало б бути зменшене мито такі: вино і горілки та лікери (в тому і „Скач" горілка), тютюн, мідь, нікель, електр. влаштування, манґанові і вольфрамові руди, алюміній, сталеві продукти, оливкова олія і автомобілеві продукти, в тому особові і тягарові авта.

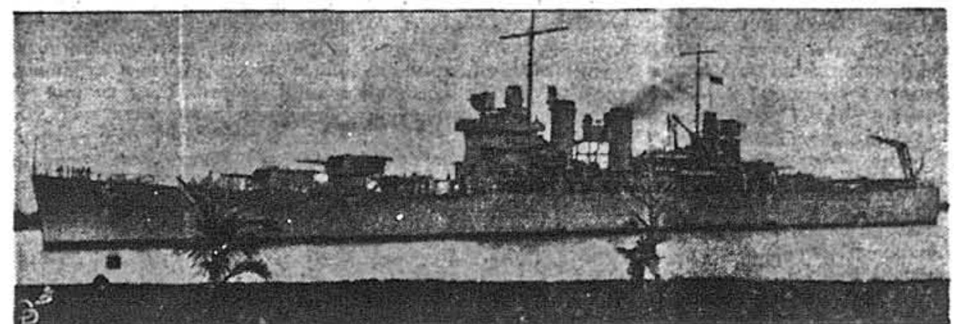
Совєтська політика „медових слів" змагає до розбиття НАТО

Вашингтон. — Сенатор Александер Вайлі сказав, що нова совєтська політика „медових слів" призначена на те, щоб розбити Північно Атлантійський Оборонний Союз (НАТО). Дійсна ціль нової техніки Кремлю дуже ясна, — твердив республіканський член Сенатської Комісії Закордонних Справ в радіовому інтерв'ю, — але, урядові провідники держав НАТО не дадуть себе зловити на совєтські пропозиції. Інакше думає про цю справу демократичний сенатор Пол Г. Даґлес. Він признає, що Совєти хочуть „новою" політикою використати різниці між західніми союзниками, і уряд президента Айзенгавера може піти на совєтські принади, бо багато людей, які кілька місяців тому виразно розуміли загрозу від Совєтів, тепер раптом „починають говорити про тісніші культурні зв'язки з ними, думають продавати Росії фармерські продукти та редукувати збройну силу ЗДА".

КОЛИ СКРИПІЛИ ВОЗИКИ...

Починаючи з сьогоднішнього числа, „Свобода" друкуватиме фейлетонами у „підвалі" новий твір одної з найвидатніших наших сучасних письменниць, Ольги Мак: „Коли скрипіли возики". Оригінальна назва цього твору є: „Від Берліну до Вольфенбіттелю". Це захоплююча повість-спомин про найтрагічніші переживання української жінки в дні розгрому і упадку „Третього Райху". Цю списану з життя повість авторка присвятила „многострадальній українській жінці, чиї кості лежать порозкидані по кривавій дорозі війни".

АРҐЕНТИНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ НА КОЛИШНЬОМУ АМЕРИКАНСЬКОМУ КОРАБЛІ

Переговори між командуванням арґентинських повстанців і представниками генеральської хунти відбулися на колишньому воєнному американському кораблі „Фенікс", що його закупивши, арґентинський уряд перейменував на „17 жовтня".

ГРЕЦІЯ ПРОГРАЛА СПРАВУ КИПРУ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ

Об'єднані Нації. — Головний Комітет Об'єднаних Націй відкинув внесок Греції, щоб на денний порядок цієї сесії Генеральної Асамблеї поставити справу спору за Кипр, чи пак признання населенню Кипру права самовизначення. За тим внеском заявились тільки 4 держави: Совєти, Польща, Єгипет і Мехіко, — 4 стрималась — Національний Китай, Етіопія, Гаїті і Сіям, а 7 голосували „проти": ЗДА, Англія, Франція, Чіле, Норвеґія, Нова Зеляндія і Люксембурґ. Англійський представник Наттінґ заявив, що Англія жалує, що недавня Лондонська конференція в справі Кипру закінчилась невдачею, але, мовляв, двері до дальших переговорів у цій справі не є закриті і в кожній хвилині переговори можуть бути знову нав'язані. Англія, мовляв, не має нічого проти того, щоб до прийнятих Англією постанов про введення на Кипрі самоуправи добавити „додатки" згідно з якимись „контрпропозиціями". Наттінґ спротивився дебатувати публічно про ту справу, бо, мовляв, воно не доведе до нічого доброго. До цього останнього арґументу прихилився американський амбасадор Лодж, який заявив, що спокійні дипломатичні розмови можуть принести в цій запальній справі більше хісна, як публічні дебати. Лодж висловив жаль, що мусить виступати проти внеску Греції, з якою в'яже Америку тісна приязнь, та запевнив, що Америка буде надалі близько цікавитись цією справою. Турецький делеґат виступив проти обвинувачень грецького делеґата у справі недавніх протигрецьких заворушень в Туреччині, заявивши, що ніодна держава не була б повела строгішого слідства в цій справі, як Туреччина. З свого боку турецький делеґат скаржився на переслідування турків в Греції. Ген. Асамблея певне затвердить становище Головної Комісії. Відкинення внеску Греції, щоб справою Кипру зайнялась Генеральна Асамблея, та солідарність в голосуванні Америки з Англією викликала в Атенах гнітуче враження.

Комуністи не хочуть об'єднання Німеччини

Берлін. — Східньо-німецька делеґація вернулась до східньої частини Берліну в піднесеному настрої з Москви, переконавшись, що їх московські покровителі не залишать їх і не „продадуть" Аденауерові. „Прем'єр" Гротеволь заявив, коли тільки висів із літака, що тепер справа об'єднання Німеччини мусить бути поладнана тільки в безпосередньому порозумінні Східньої і Західньої Німеччини, але Східня Німеччина, мовляв, ніколи не погодиться на об'єднання країни, якщо не буде скасований союз Західньої Німеччини з Заходом. Паризький договір, має бути проголошений неважним, а відбудова німецької армії в західній частині має бути стримана. Така бундючна заява Гротеволя, приготована під диктатом Москви, вказує ясно, що німецькі комуністи, які знають, що у вільних виборах втратили б владу, погоджуються з Москвою у бажанні зберегти теперішній стан „двох Німеччин" і не хочуть об'єднання своєї країни.

Новий конфлікт між Ізраїлем і Єгиптом

Єрусалим. — Відділ ізраїльського війська силою коло 70 вояків зайняв частину невтральної зони на пустинному терені півострова Синай, при чому речник Ізраїлю заявив, що Ізраїль очистить зайняту територію тільки тоді, коли й Єгипет зліквідує на майбутнє свою військову станицю на тому терені. Ізраїльські вояки зайняли єгипетську військову станицю, при чому поранено кількох арабів. Генерал Бернс, голова військової комісії Об'єднаних Націй для стеження за перемир'ям між Ізраїлем і його сусідами, строго осудив той натиск Ізраїлю, як зламання перемир'я. Ген. Бернс відкликав заповіджену подорож до Каїро і залишився в Палестині, стараючись поладнати цей новий ,інцидент'.

Совєтські історики протестують проти виставки видань Інституту вивчення історії і культури СССР

Ню Йорк. — Улаштована під час Десятого Світового Конґресу Істориків у Римі виставка видань мюнхенського Інституту вивчення історії і культури СССР притягнула увагу не тільки західніх істориків, але передусім членів совєтської і сателітських делеґацій. Голова совєтської делеґації Анна М. Панкратова запротестувала проти влаштування такої виставки на Конґресі і то зараз же коло виставки совєтських історичних видань і вимагала її замкнення. Провід Конґресу, не бажаючи викликувати авантюри, порадив виставку видань Інституту перенести на інше місце, подальше від совєтської виставки. Представники Інституту на таку вимогу не погодилися і заявили, що свою виставку на знак протесту замикають. На виставці Інституту вивчення історії і культури СССР були між іншим такі видання, як „Концентраційні табори в СССР", „Як большевики здобули контроль над Білоруссю", „Партизанський рух" та інші. Ці видання притягнули зацікавлену увагу окремих совєтських істориків і деякі з них зникли із виставових столів.

Совєти заперечують, наче б продавали зброю арабам

Єрусалим. — Совєтський Союз заперечив, наче б він продавав зброю арабським державам, зокрема Єгиптові, та заявив, що в цій справі не велись навіть ніякі переговори. Такий офіційний комунікат появився від ізраїльського уряду, який покликується на розмову свого московського амбасадора в цій справі з директором близько- і середньосхіднього департаменту в совєтському міністерстві закордонних справ, Зайцевим. Зайцев сказав ізраїльському амбасадорові, що він уповноважений заявити, що заяви сирійського і єгипетського урядів про совєтські пропозиції в справі продажу тим державам зброї є чистою фантазією і що ніколи таких пропозицій, а тим паче достав зброї до тих держав з Совєтів не було. Совєтський достойник мав заявити, що також ніодна сателітна держава („народна демократія") не зробила досі такої пропозиції арабським державам.

БУЛҐАНІН ПРИСЛАВ ЛИСТА АЙЗЕНГАВЕРОВІ

СОВЄТИ ХОЧУТЬ СКИНУТИ ВИНУ ЗА НЕВДАЧУ РОЗМОВ ПРО РОЗЗБРОЄННЯ НА ЗАХІДНІХ АЛЬЯНТІВ. — НОВИЙ ПРОПАГАНДИВНИЙ МАНЕВР.

Вашинґтон. — Совєтський прем'єр Булґанін прислав листа президентові Айзенгаверові. Такого самого листа дістав у Лондоні прем'єр Іден, а копію тих листів вислано французькому прем'єрові Форові. Змісту листа не оприлюднили досі ані Москва, ані Вашинґтон. Прес. секр. Білого Дому Снайдер потверджуючи, що през. Айзенгавер, який все ще перебуває у Денвері, дістав там листа від сов. прем'єра, заявив, що про зміст того звернення поінформує діючий заступник державного секретаря у Вашинґтоні. Сам державний секретар Доллес перебуває тепер у Ню Йорку на сесії Об'єднаних Націй. Зате з Лондону наспіла вістка, що Булґанін висловлює в своєму листі „невдоволення" з приводу надто повільного поступу в переговорах на Підкомісії ОН для справ роззброєння, куди „велика чвірка" зібрана в Женеві, передала була всі дотеперішні внески в справі роззброєння. Американський представник у тій Підкомісії, Гаролд Стассен, настоює, щоб Совєти прийняли проєкт през. Айзенгавера щодо виміни військовими інформаціями та права взаємної контролі летунством. Зате Совєти, не висловлюючись остаточно про той проєкт Президента, з свого боку домагаються від Америки, щоб вона зреклася своїх заморських баз і відкликала свої війська з Німеччини, а в справі загального роззброєння домагаються генеральної заборони вживати атомову зброю. У справі контролі над роззброюванням, яка в очах Заходу мусить бути нерозривною частиною кожного дійсного роззброєння, Совєти до того часу не сказали нічого конкретного, хоч признали у принципі потребу такої контролі. З Лондону повідомляють теж, що Булґанін буцім то натякнув у своєму листі на т. зв. плян Ідена в справі роззброєння, який передбачає „невтральну" смугу між Західньою Німеччиною і Совєтами. Зрештою, за пресовим повідомленням, лист Булґаніна напевне торкається справи роззброєння, а його ціль така, щоб скинути вину за невдачу в справі припинення перегонів у зброєнні — на Захід. Тому Булґанін — читаємо в англійській пресі — вибрав якраз теперішній момент для свого звернення: в п'ятницю 23-го ц. м. мало відбутись останнє засідання Підкомісії ОН для справ роззброєння, на якому мають бути зроблені підсумки її праці, що їх вона має подати до відома чотирьом великодержавам, з уваги на конференцію міністрів закордонних справ, що розпочинаються 18 жовтня ц. р. у Женеві. Американська преса висловлює думку, що весь той лист Булґаніна з раптовою журбою за роззброєння — це тільки новий пропаґандивний „трюк" большевиків.

Большевики скаржились Аденауерові на америкаські пропаґандивні бальони

Бонн. — Булґанін скаржився на Московській конференції з Аденауером на американські пропаґандивні бальончики, що їх випускається масово з німецької території. Німецький канцлер відповів на це, що він про це нічого не знає, а тоді Булґанін витягнув один такий бальончик і показав його Аденауерові разом з причепленим до бальончика пропаґандивним матеріялом. У цій справі була розмова між зв'язковим німецької делеґації, амбасадором до НАТО Бляикенгорном, та американським амбасадором у Москві Боленом. Болен мав пояснити Бляикенгорнові, що американський уряд не є відповідальний за ту протисовєтську пропаґанду бальончиками, бо веде її Вільна Европа, що існує за приватні фонди. Про цю справу була мова на пресовій конференції канцлера Аденауера з групою американських журналістів у Бонн, при чому Аденауер буцім то мав скаржитись, що Болен закинув йому „зраджування" американських „таємниць". Аденауер висловив острах, що звідомлення Болена до Вашинґтону про висліди Московської конференції буде не таке, як повинно б бути, з уваги власне на його суперечку з Бляикенгорном. Американська преса твердить, що все це просте непорозуміння, бо між Бляикенгорном і Боленом не було ніякої суперечки, а зате правдою є, що Болен не погоджується ані з Аденауером, ані з американським державним департаментом в оцінці Московської конференції, бо вважає її невдачею Заходу та успіхом Совєтів. Канцлер Аденауер заявив американським журналістам, що вияснить всю цю справу з Бляикенгорном, бо не хоче, мовляв, мати ніяких непорозумінь з американським амбасадором у Москві.

В СВІТІ

● **Маршал Жуен,** ген. Лекомт, військовий міністер Кеніґ і інші французькі генерали, які почали свою військову кар'єру в Марокко і тісно пов'язані з тамошньою французькою колонією, ворожою супроти націоналістичних тенденцій марокканських арабів, ведуть акцію проти прем'єра Фора і його пляну реформ в Марокко. Внаслідок цієї акції султан Марокко, Мохаммед Муляй Бен Арафа, який мав уже тиждень тому зректися, не покидає свого палацу — „на злість" французькому прем'єрові.

● **Американський секретар** летунства Доналд Кворлес заявив у Мадриді, що совєтська „мирова офензива" і „дух Женеви" не матимуть ніякого впливу на розбудову летунських баз ЗДА у світі, яку ведеться згідно з давно наміченим пляном. Безпосередньо перед своїм відлетом до Вашинґтону Кворлес був на авдієнції в генерала Франка.

● **У Туреччині** уряд закрив 5 часописів, спираючись на проголошеному в Анкарі й Істанбулі воєнному стані у зв'язку з недавніми протигрецькими заворушеннями. Конфіскаті підлягла стаття кол. президента Іноні з домаганням скликати надзвичайну сесію парляменту для розгляду тих подій, а також сконфісковано текст листа державного секретаря до турецького прем'єра про потребу полагодження конфлікту з Грецією.

● **Об'єднані Нації** потерпіли також від гураґану „Айона", вірніше — від панікерських передбачень метеорологічного бюра. Ото ж, щоб гураґан не зірвав 60 прапорів членів ОН і не наробив ними шкоди, бо разом вони становлять не абиякий тягар, — відкриття 10-ої сесії Генеральної Асамблеї у вівторок відбулося вперше без „прапорної церемонії". Щойно вполудне, коли стало відомо, що „Айона" розвіялась, появились і прапори.

● **У Римі** з'їхались члени Савойської династії, яка панувала в Італії до 2 червня 1946 року, коли кораль Гумберт II мусів зректися, внаслідок плебісциту, що завів в Італії республіку. Члени цієї династії мають поділити між собою спадщину померлого в грудні 1947 року короля Віктора Емануїла III. Хоч республіканський уряд сконфіскував маєток королівської родини в Італії, але в закордонних банках залишилось коло 4 мільйони долярів в самоцвітах, ювелірних виробах і золотих грошах.

● **Борис Чудінов** — це совєтський „дипломат", який прибув тепер до Австралії, щоб підготовити відновлення совєтсько - австралійських дипломатичних взаємин, зірваних весною цього року після того, як третій секретар совєтської амбасади Петров „вибрав свободу" і зрадив австралійській поліції всі шпигунські таємниці.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

ПРОМОВИСТІ ЦИФРИ

Ми, українці, дуже щедрі на слова. Якби наші слова можна було обернути на доляри, то ми стали б, правдоподібно, найбагатшою нацією в світі. А якби від наших патріотичних слів гинули вороги української волі, то вони справді „гинули б, як роса на сонці", і Україна стала б найвільнішою і наймогутнішою державою в світі. Це могло б у бодай деякій мірі статися, в кожному разі наш вклад у визвольні змагання українського народу був би куди видатніший ,якби за нашими палкими, великими й щедрими словами стояли такі самі гарячі і великі діла, такі самі щедрі пожертви, якби вони, ці діла і пожертви, бодай у дещо меншій віддалі йшли за нашими словами.

Промовистий приклад на ці розбіжності між патріотичними словами і ділами, зокрема пожертвами, підсуває нам опублікований перед останнім нашим Конґресом офіціяльний „Виказ Установ і Професійних Організацій — Членів УККА та їх вплат на рахунок вкладок та Українського Народного Фонду". Виказ цей виглядає ще цікавіше, коли сконфронтувати його з перебігом самого Конґресу та дечим з того, що на ньому і після нього сказано й написано.

У Виказі подано, що 55 наших громадських централь є членами УКК. Між ними: 4 братерсько-запомогові Союзи, 11 професійних, 8 релігійних, культурно-освітніх та гуманітарних, 2 наукові, 3 фундаційні, 3 жіночі, 7 молодняцьких і студентських, 5 ветеранських і 12 політично-ідеологічних. Усі ці централі впродовж чотирьох років існування Українського Народного Фонду, себто в роках від 1950 до 1954-го включно, вплатили із своїх кас до Народного Фонду разом 21,325 долярів. З цієї загальної суми 21,325 долярів Український Народний Союз вплатив із своєї головної каси 16,500 долярів, а всі інші 54 центральні організації вплатили разом 4,825 долярів. Значить, сам Український Народний Союз дав УНФондові за чотири роки його існування майже 4-ри рази більше, як за той самий час дали 54 інші централі.

До цього можемо додати ще одне порівняння. В Головній Канцелярії УНСоюзу та Видавництва „Свобода" працювало впродовж чотирьох років, до яких відноситься цитована статистика УНФонду, понад сорок осіб. На початку кожного року ці працівники вважають за свій обов'язок вплачувати Національний Даток чи складати відповідну пожертву до УНФонду. Наш реєстр виявляє, що працівники УНСоюзу і „Свободи" впродовж чотирьох років вплатили до УНФонду 4,124 доляри. Яке ж це відношення між вплатами чотирьох десятків працівників УНС і „Свободи" і понад п'ять десятків організаційних централь? Очевидно, що ці вплати до Народного Фонду від працівників УНС і „Свободи" не враховано в ту загальну суму, що їх вплатив УНС із своєї каси.

Неприємно про ці речі писати, бо це могло б виглядати як самохвальба. Але не можна про них і мовчати, не для самохвальби, але для характеристики та для направи і поліпшення тих відносин, які існують. Подібні бо порівняння можна б наводити також із загальних збірок Народного Фонду, з яких виходило б, що головний тягар жертвенности на народні цілі повинен понести майже виключно Український Народний Союз, його членство та його організаційний апарат. На останньому Конґресі й після нього зчинився був деякий гамір з того приводу, що УНСоюз обстоював потребу не якоїсь більшої чи домінуючої, а тільки — сказати б — підкресленої репрезентації в УККомітеті. Збоку опонентів такого порядку впало тоді багато високопарних слів і протиаргументів. Це є демократичний порядок і демократичне право. Але чи не було б це не тільки демократичним правом і порядком, але й обов'язком змагатись не тільки словами, але в першу чергу ділами? Як же ж це виглядає, щоб один Український Народний Союз давав майже чотири рази більше фондів на народну роботу, ніж їх дають 54 інші центральні організації? Як це виглядає, щоб кожний звичайний службовець канцелярії УНС і „Свободи" — екзекутивний урядовець, книговод, друкар, секретарка і дженітор — вплачував до Народного Фонду пересічно більше, ніж вплачує, поза УНСоюзом, пересічно кожна центральна організація! Чи не варто б над тим застановитись усім нашим організаціям та всім нашим громадянам і сягнути глибше у свої каси та в свої кишені і відповідною пожертвою підтримати свої патріотичні слова? Український Народний Фонд саме почав свій діловий рік. Виконаймо наш обов'язок не тільки словами, але й ділами. І, найважніше, виконаймо його всі!

ТРИВОГА У ТАБОРАХ ВТІКАЧІВ

Домовленість між Німеччиною й СССР у Москві відбилася припливом рожевих надій у висловах преси й державних мужів Заходу. „Миролюбність" СССР розцінюють, як признання у поразці в боротьбі за Західню Німеччину й як бажання співжити з нею, навіть понад головою німецьких комуністів. Згідливість Західньої Німеччини зрозуміла, — рятунок тисячів полонених справа дуже велика й задля неї варто нав'язати офіційні дипломатичні зносини з Москвою.

Як читачі „Свободи" вже знають, Булґанін у Москві заявив німцям, що в Західній Німеччині перебуває ще 100 тисяч совєтських громадян. Булґанін підкреслив, що ці совєтські громадяни перебувають у Німеччині ще з другої світової війни й що „більшість з цих нещасливих людей, насильно відірвані від їхньої батьківщини й родин. Вони не мають постійної праці, мешкання, засобів утримання" й терплять велику нужду.

Вислів представника Державного Департаменту про те, що заява про сто тисяч „росіян" у Німеччині необоснована, справи не міняє. Ми не знаємо про що говорилося у Москві в чотири очі. Безперечно там не говорилося про видачу „росіян", хоч би цю справу й підіймали совєтські вожді. Часи насильної репатріяції минули й доки у Німеччині й Австрії керують не комуністи, події в Кемптені й Пассау не повторяться.

Одначе незадовго у Бонні буде совєтське посольство з сотками своїх аґентів. Можна припускати, що офіційно буде діяти репатріяційна комісія. І напевно буде діяти неофіційна совєтська місія. Слідкування за втікачами збоку Москви посилиться, посилиться і шантажування втікачів.

За ці роки Москва розшифрувала тисячі змінених прізвищ й вимушені листи від родин, що лишились під владою червоних, будуть улюбленим методом застрашування вільних людей. Можуть частішати викрадання й вбивання людей, напевно буде натиск на західньо-німецький уряд обезправнити втікачів.

Все це будить велику тривогу в таборах втікачів. Вже перші листи, писані під час перебування Аденауера в Москві, виявляють болючий неспокій за дальшу долю еміґрації. Знайомий жах зустрітися з тими, що колись прирікали знайти втікачів „і на морському дні", знову стискає серця десятків тисяч насельників таборів у Німеччині.

За останні роки, коли положення залишенців у Німеччині постійно погіршувалося, становище тих, кому пощастило виїхати до ЗДА, покращало. Велика частина бувших скитальців вже стала повноправними громадянами ЗДА. Вони вросли на місцях своєї праці й багатьом з них вже не загрожує звільнення навіть у випадку погіршення теперішнього сприятливого економічного положення.

Їм недостає тільки одного — почувати самозадоволення, сповнивши свій невідкличний обов'язок.

Тепер сама доля дає їм нагоду виконати обов'язок перед залишеними в Европі земляками й перед усім людством. Хтось колись підписував їм „ашуранси", приймав їх до своєї хати, вишукував працю. Як це не видається тепер їм клопотливим, але це саме можуть пророблти й вони. Трохи втраченого часу, трохи виданих грошей, трохи біганини й неспокою, — це все так мало в порівнянні з радістю, яку можна принести іншим.

Якщо, у повному значенні цього слова, залишенці відчують, що хтось за них турбується, що за них вже подані десь „папери", то насамперед відпаде від них непоборний страх перед свіжою загрозою збоку кремлівських аґентів.

Скільки нервових недуг, скільки самогубств оминеться, якщо всі нові громадяни солідарно відгукнуться на часті заклики ЗУАДК'у й виставлять виклики для залишенців.

Давня іміґрація напевно й тепер виявиться такою ж жертвенною, якою була досі. І цій давній іміґрації велике задоволення буде ствердити, що й нові так само подають руку потребуючим, як і вони подавали недавно їм, — цим новим.

Чергові справоздання ЗУАДКомітету про підписані ашуранси — це буде іспит свідомости нашого громадянства, це буде іспит нашого серця.

ПРИБУТКИ РОБІТНИЧОЇ ЮНІЇ

У фінансових звідомленнях деяких підприємств, згаданих у понеділкових виданнях великих щоденників, вміщено звіт третього щодо величини американського автомобільного підприємства, відомої корпорації Крайслера. Звіт виявляє „рекордовий зріст" у програмі розвитку підприємства на десять років. До такого розвитку спричинилось небувале збільшення продажу Крайслерових авт, — по 7-8 мільйонів річно. Щоб задовольнити попит, Крайслер мусить розбудовувати свої підприємства.

Ще цікавіший звіт з наглого підвищення ціни уділів „Масабі Айрон Компані", зорганізованого після першої світової війни. До 1936 року уділи („шери") цієї компанії продавалося по 25 центів і нижче. Минулого тижня ті самі уділи підскочили до 59 центів, а уділовці, що розібрали поміж себе 1,205,000 уділів, заробили 71,095,000 дол.

Фінансові трансакції підприємств відомі в американському світі здавна, і публіка призвичаєна їх читати. За те незвичайним є, що робітнича юнія також складає своє фінансове звідомлення, яке досягає більйона долярів обороту. Давніше юнії тримали свої грошові прибутки в таємниці, щоб уникнути плачення податків. Противники юній закидали їм, що вони мають більйонові капітали, але не платять жадного податку. Нарешті схвалено новий робітничий закон, на підставі якого юнії зобов'язані складати звіт федеральному скарбові.

Одначе, хоч юнії вже складають податкові звіти, вони не вважаються фінансовими установами. Коли тепер оприлюднено звіт з обороту добродійного фонду юнії Об'єднаних Шахтарських Робітників, виявилося, що, хоч ця юнія не займається продукцією вугілля для себе, все ж таки вона користає з цієї продукції. На підставі контракту з власниками шахт м'якого вугілля шахтарська юнія дістає до свого добродійного й пенсійного фонду по 40 центів від кожної видобутої тонни вугілля.

Десять років тому голова юнії шахтарів, Джан Л. Луїс, викликавши страйк вуглекопів, ніяк не хотів підписати нового контракту, доки підприємці не згодилися виплачувати із своїх прибутків по п'ять центів до добродійного фонду вуглекопів. При наступному контракті Луїс поставив вимогу доплачувати по десять центів до цього фонду від кожної видобутої тонни, а поступово добився доплат по 40 центів.

Фондом орудує федеральний скарб у Вашинґтоні за згодою ради завідувачів, створеної з трьох осіб, тобто по одному представникові від вуглекопів, підприємців і федерального уряду. Тому, що Луїс сам заступає юнію, а представниця федерального уряду завжди схильна голосувати з Луїсом, то на ділі він має владу над добродійним фондом.

Із звіту за рік 1954-55 (від червня до червня) виявляється, що річні прибутки цього фонду досягли 130 мільйонів долярів, а виплати — тільки 116 мільйонів. Упродовж дев'яти років існування фонду з його каси виплачено 778,8 мільйона долярів — і всі витрати пішли на допомогові цілі вуглекопів. Найбільшу частину з того виплачено на старечі пенсії — по сто долярів місячно для робітника, — зовсім окремо від пенсійних виплат, що їх дістає вуглекоп від федерального суспільного забезпечення.

Упродовж дев'яти років виплачено з добродійного фонду вуглекопів кругло 330 мільйонів долярів, а за останній рік ці виплати досягли 70 мільйонів. У точних цифрах з фонду, призбираного впродовж дев'яти років до суми 882,423,781 дол., виплачено на пенсії для робітників, які відійшли з праці внаслідок старости — 329,924,000, тобто 37,4 відсотка: на шпиталі й медичну обслугу — 246,253,374 дол., тобто 27,9 відсотка; на допомогу для непрацездатних шахтарів виплачено 105,006,675 дол., отже 11,7 відсотка; на допомогу для вдів і сиріт по померлих шахтарях 8,5 відсотка, тобто 75,721,791 дол.; на адміністрацію призначено 21,910,168 дол., отже 2,5 відсотка. Чистого прибутку залишилося в добродійному фонді 103,607,911 дол.

Тут треба ствердити, що на добродійство з фонду має право кожний вуглекоп, що працює в шахті, навіть коли він не є членом юнії, хоч у практиці юнія не дає праці нікому, хто не є її членом. Лікарі дістали нагороди півтора мільйона долярів упродовж останнього року, а їх усіх є 7,000. У цілій країні забезпечують медичною обслугою шахтарів 1,599 шпиталів у 45 стейтах.

Так виглядає на практиці „експлюатація" робітника в „капіталістичній" Америці, про яку не перестає плести теревені комуно-московська пропаґанда навіть в обставинах теперішньої співіснувальної атмосфери.

(С)

ПІВДЕННА ВІСЬ СКРИПИТЬ

Вже від її створення не вказувала вона на те, щоб могла нести на собі той тягар, який на неї покладено, а вже від часу, як її оглянули московські „механіки" під проводом Хрущова-Булґаніна, почала таки добре тріщати. Сьогодні справа виглядає так, що так званий Балканський пакт є в поважній небезпеці, а відношення та взаємини між Беоґрадом, Атенами і Анкарою такі критичні, як ніколи в останніх роках.

Від часу Женевської конференції Юґославія не робить ніякої таємниці з того, що військовий договір, підписаний з її балканськими сусідами більше як рік тому в словінському місті Блєд, не має для неї ніякої вартости. На думку Тіта, цей пакт треба зліквідувати, так само, як треба зліквідувати Атлантійський пакт і договір сателітів із Москвою, підписаний у Варшаві, а натомість зробити місце загальноевропейському пактові безпеки, який пропонують Совєти. Проти господарських та культурних взаємин Юґославія не виступає. Натомість для Греції та Туреччини має це другорядне значення, а в першу чергу цікавить їх військова оборона, хоч саме цей бік справи, під впливом загального „відпруження" та юґославсько совєтського зближення аргументує Тіто — є для нього маловажний. І чим більше віддаляється юґославська політика від політики Заходу чим більше достосовується вона до політики Москви, тим більше втрачає балканський пакт своє значення.

Але й греuько-турецькі взаємини виставлені тепер на важку пробу. Головна загроза йде з острова Кипру. В Лондоні, де Греція та Туреччина через своїх представників переговорювали в цій справі, непоступливість обох сторін розбила переговори. Турецький прем'єр-міністер Мендерес своїй промові, в якій з'ясував напрямні, що їх має триматися турецька делеґація в Лондоні, надав дуже гострого тону. Він напав на „безвідповідальних осіб у грецькому уряді" — чого дотепер ніколи не було — і пригадав колишні грецькі наміри відносно Анатолії (після першої світової війни), порівнюючи минуле з теперішньою ситуацією, та вказував на „небезпеку для нашого національного існування". Він вказав на загрозу, яка лежить в тому, що малоазійське узбережжя Туреччини „буде оточене передніми сторожами чужої держави". Турецька преса сказала про це зовсім зрозумілою мовою, а саме, що Кипр у грецьких руках — це загроза для Туреччини.

Анкара висловлює свої побоювання не тільки з приводу грецького „оточення" Малої Азії,, але, як подає европейська преса за відомостями преси турецької, ця остання йде так далеко, що пише, буцімто Греція вичікує тільки слушного моменту, щоб ударити на Туреччину. А далі, що турецьке населення на Кипрі, що б з цим островом не сталося, не залишиться без охорони. З другого боку грецька преса не залишається позаду. Деякі часописи, що стоять близько урядових кол, вмістили цілу серію статтей, в яких підносять грецькі претенсії до Тракії (европейська частина Туреччини). У відповіді на це турецька преса почала обвинувачувати Грецію в переслідуванні турецької меншини в західній Тракії, і піднесла домагання звороту Додеканезу, а крім цього жадає обміну населення (такий обмін уже раз був), що в практиці означало б примусове виселення тих решток греків, які залишилися ще в Туреччині після першого обміну.

Наладнання цього конфлікту залежало великою мірою від лондонських переговорів. Привернення нормальних відносин лежить в інтересі Англії та Заходу, бо греuько-турецькі непорозуміння можуть завалити не тільки й так надщерблений Балканський пакт, але загрожують оборонній системі Атлантійського пакту, зокрема його південно-західньому крилу.

Н.

ОБЛУДНИЙ ДОГОВІР, ПІДПИСАНИЙ ЛЕНІНИМ

У Московському „Огоньку" (ч. 16 ц. р.) в статті І. Рудина п. з. „Там, де зберігаються рукописи Леніна", читаємо: „Серед документів, одержаних у повоєнному часі, є також підписаний В. І. Леніним союзний договір 1920 року про воєнну і економічну співпрацю, укладений між Російською Федерацією і Україною. Його прислано з Києва". Якщо мова йде про „союзний договір" між т. зв. харківським „українським" урядом і Москвою, що аж по цей день править для большевиків за взірець при окупаціях сусідніх держав, то є це справді документ облудности і підступства, що з ним варто було б познайомитися декому з сучасних дипломатів — аматорів „співіснування" з Москвою.

АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗКОПИНИ У ЛЬВОВІ

У Львові на Високому Замку закінчилися археологічні розкопини, що їх провадила експедиція вчених Львівської філії Академії Наук УССР. Археологи виявили предмети домашнього вжитку та інші вироби, які потверджують, що в 11-12 століттях на терені теперішнього Львова і його околиць існували староукраїнські поселення. Високої вартости науковий матеріял зібрали львівські вчені також під Терішневом, Новомилятинського району.

ПОРОША

Русява дівчина у хустці,
І повні глечики усі,
Та ми зустрінемось у пустці,
В полях на Дарницькій шосі.

Стежки завіяло наново
І гусне зовсім сиза мла
І тільки лиця калиново
Тобі рум'янцем поняла.

Ходімо так. А я тепер би
Ішов, куди б там не було.
— — — — — — — — — —
Ой, там за скиртами, повз
[верби.
Я знаю простий шлях в село.

О. ОЛЬЖИЧ

НА ТЕМИ ДНЯ

На прийняття у фінляндському досольстві у Москві, влаштоване з приводу переговорів між фінляндським і совєтським урядами, явився і совєтський прем'єр Ніколай Булґанін, який після сутужливих переговорів із „цирком Аденауера" (як пише американська „проґресивна" преса), тяжко був захворів. Прибув цілком таки здоровий, усміхнений і в чудесному настрої. Бідкався тільки перед журналістами, що із своїх важко запрацьованих на високих постах у совєтській ієрархії 200 із добавкою фунтів він втратив за останніх сорок днів цілих 46 фунтів.

„Важку" втрату Булґаніна розтрубіла вся світова преса. Але в зв'язку з цим не здогадався ніхто пригадати, скільки втрачали і втрачають фунтів на непосильній праці мільйони в'язнів в таборах примусової праці на Воркуті чи в Колимі.

∴

Багатьох із тих, примусово виголоджуваних і відтовщуваних в'язнів совєтський уряд обіцяє „вселаскавіше" звільнити, мовляв, зросла сила і добробут країни і пішли вгору мирові акції. Але, щоб не стояли дурно концлаґерні бараки і щоб не було затримки в індустрії, обслуговуваній працею в'язнів і засланих, треба намічувати нові континґенти чи пак нові резерви майбутніх мешканців совєтських „концлаґерів". З тією метою і пущено в рух велетенську пропаґандивну машину за поворотом „на родіну".

∴

Закликає до повороту „на родіну" наполегливо теж і всяка „проґресивна", тобто компартійна чи комунофільська американська преса. Але ж закликає не членів американської компартії, ані комунофілів, що мають тут у ЗДА свої „бизнеси" і „джаби". Всіма силами ця преса рада б тільки повернути „на родіну" зненавиджених скитальців, совєтських дезертирів і антисовєтських злочинців, обіцюючи їм всі „блага і ласки".

„Оголошена Верховною Радою СССР амнестія — пишеться в одній з тих „проґресивних" газет — звільняє тих людей від вини і кари, а покращання умов в Радянському Союзі і зріст міці країни робить ці люди нешкідливими повернувши в рідні сторони" (переклад з офіційної совєтської інструкції, тому такий стиль! — примітка складача).

„Очевидно, що в основі такого рішення — теревенять „проґресисти" далі за московською інструкцією — є переконання, що світ знаходиться в мирних умовинах, які з кожним днем будуть міцніти, і не потрібно спеціяльних заходів для того, щоб колишніх політичних противників тримати під особливим доглядом".

Що буде з усіми цими „поворотцями", які зловляться на совєтську амнестію, тоді як „мирні умовини" почнуть слабшати, проґресивна газета не договорює. Тож усім і так відомо, що їх візьмуть не під „особливий", але під „особливіший догляд" і зроблять усіх — з допомогою примусової булґанінської гімнастики — уже таки цілком нешкідливими...

Ольга Мак

КОЛИ СКРИПІЛИ ВОЗИКИ...

(До десятих роковин призабутих подій)

(1)

Властиве, думаю над тим, чи правно стоїть моє ім'я при цих спогадах? Адже вони не є моїми спогадами, як також не є плодом моєї творчої фантазії. А рівночасно, коли беру на папір оці рядки, відчуваю, що сповнюю одне з дуже важливих завдань, яке диктується „почуттям письменницького обов'язку". Цього виразу вжив один з критиків, оцінюючи спогади Уласа Самчука під назвою „П'ять по дванадцятій", що їх письменник нотував при обставинах, в яких, здається, людина не могла думати ні про що інше, крім рятунку власного життя. Та, видно, для Уласа Самчука поняття „жити" і „писати" творять одну нерозривну цілість, і завдяки тому наша література збагатилася ще одним вартісним документальним твором, що стосується історичного моменту, якому наші письменники й журналісти ще не присвятили належної уваги. Переспівуючи старі теми, або виснажуючи нашу фантазію на щось оригінальне, ми зовсім забуваємо про той порівняльно короткий, але безмірно багатий на події відрізок часу, який ліг поза нами між закінченням другої світової війни й таборами покійниці УНРРА-мами. А проте, ледве чи коли найбуйніша авторська фантазія вимислила щось трагічніше від того, що довелося зазнати нашим утікачам саме в перші місяці після закінчення війни.

Як приклад одного з незчисленних епізодів, наводжу отут пригоди українських жінок, що втікали від червоної навали з Берліну аж до Вольфенбіттелю в Бравншвайґу. Я б навіть сказала, що ця втеча з її пригодами й переживаннями гідна назви епопеї. Так, епопеї! Оцей кусник голготської дороги, що її зробила українська жінка по руїнах „Третього Райху"! Дороги не історичної, не політичної, не громадської, а звичайної, яку міряють кілометрами і яку дійсно переміряли спухлими, покривавленими ногами не лише героїні цих спогадів, а й десятки тисяч інших скромних, безіменних жінок, що їх імен не занотувала і вже не занотує історія.

Скільки їх було? Невідомо. Ніхто не займається такими обрахунками. Ніяка статистика не всилі назвати числа жертв, а тим більше вчсвітлити повністю тих розпучливих трагедій, яким тепер минає десята річниця.

Ще ті, які лишилися в живих і опинилися сьогодні у вільному світі, можуть бодай у колі знайомих при склянці чаю, або при цигарці, оповісти про минуле, та й то воно здається їм тепер більше цікавим і дивним, як трагічним. Ми навіть сміємося при тому. Ми вміємо сміятися над власним нещастям, особливо тоді, коли воно лишається в минулому. Кров наших козацьких предків, які вміли сміятися, наволочені на палі і смажені у мідних биках, обзивається у нас і досі. Може це й добре, не знаю...

Однак, коли беру на папір оці рядки, я не сміюся. Перед моєю уявою встають довгі валки візків і з ними бездомних людей, яких кінець війни засудив на вигнання. Я бачу паніку, голод і смерть серед тих, які з одчаєм в очах рвуть на захід, залишаючи за собою у придорожніх ровах мертвих дітей і батьків. Я бачу, як під конвоєм переможців сунуть на схід густі лави майбутніх каторжників і смертників, понурих, сумних, приречених. Я чую крик жінок і дівчат, масакрованих і безчещених п'яною ордою новітніх джінґіс-ханів. Я чую плач голодних дрібних дітей, на очах у яких ґвалтують їхніх матерів. Я бачу тисячі невідомих могил по чужих землях, в яких, без хрестів і пам'ятників, без пучка свіжих квітів, лежать мовчазно всіми забуті кості. Я бачу й чую це все виразно, хоч доля защадила мені особисто ще й цього гіркого келіха, що його змушені були випити додна тисячі моїх сестер-українок.

Тому, коли беру на папір оці рядки, я не сміюся. Я плачу в душі і кличу: „Чуєш Ти, многострадальна Українська Жінко?! Ти, чиї забуті кості лежать порозкидані по кривавій дорозі другої світової війни! Ти, Мученице, що втратила Батьківщину, батьків, братів, дітей і чоловіка! Ти, що зазнала найтяжчих мук і найгіршої ганьби! Ти, що гинула у придорожніх ровах, звиваючись, мов розтоптаний хробак, припалений сонцем на твердій дорозі! Ти, що сотні кілометрів тягнула возика з дрібними дітьми по чужих шляхах! І Ти, що переможно вирвалася у вільний світ через усі страхіття й перепони червоної окупації! Слухай, Українська Жінко! Людство безсиле завернути тепер те, що сталося, і не може Тобі дати нічого, крім подиву до твого героїзму й витривалости, крім пошани до завданих Тобі ран, крім глибокого жалю до Твоєї страшної, не поміченої в загальній паніці смерти. І як велику честь для себе, вважаю своїм обов'язком занотувати цих кілька сторінок для Тебе. Хай для живих вони будуть знаком глибокої пошани, а для мертвих — китичкою червоних польових маків на забуту могилу, які нагадують обніжки рідного степу і Твою кров, Українська Жінко!"

∴

Моя оповідачка вже позабувала багато деталів, назв місцевостей, осіб і дат. Але й при тому її спогади не втрачають своєї вартости, бо в даному випадку немає значення — Берлін чи Ляйпціґ, Оксана чи Марія, день більше чи день менше. Важливе тут те, що її пригоди, помножені через десятки тисяч у різних варіянтах, становлять загальну картину того становища, в якому опинилася значна частина еміґрації з-поза залізної завіси по закінченні другої світової війни. Іншими словами, доля моєї оповідачки була долею однієї з краплин більших і менших струмків, тих трагічних, позбавлених усякої опіки й прав, людських струмків, що розтікалися в різних напрямках по гарячих ще руїнах гітлерівської Німеччини, шукаючи рятунку.

Не всім пощастило його знайти: багато згинуло у мандрах, багато попалося у пастку, багато заломилося духом і вернулося з піддороги назад в червону неволю. Але багато було й таких, що йшли до волі через вогонь і смерть, через насильства й нужду, через голод і знущання, іґноруючи московські обіцянки „прощення" і „мирного життя", а натомість ставлячи перед собою два інших вибори: свобода, або смерть.

Моя оповідачка — одна саме з тих, що йшли пробоєм, що з тисячі шансів загинути мали лише один на рятунок, але не заломилися, не підкорилися, не піддалися! І тому в конечному висліді перемогли!

Коли тепер дивитися на цю ніжну матір, взірцеву дружину і господиню, що вже вспіла звити на чужині тепле гніздечко, де з кожного кутка віє духом Рідної Землі, — не віриться, що ця жінка десять років тому зуміла викресати з себе стільки відваги, сприту і твердої волі. І тільки коли вона захоплюється, переповідаючи минуле, видно, скільки ще волевої сили й запалу криється в її душі під зверхньою оболонкою ласкавости й спокою. І нема сумніву, що ці, приховані тепер риси можуть виявитися знову в повній силі на перший поклик життя. А покищо вона п'є спокій родинного щастя, яке виборола собі такою дорогою ціною. О, вона має право на це щастя!

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ У ВЕСТ ПОЙНТІ

В неділю, 25 вересня ц. р. Український Хор „Думка" в Ню Йорку влаштовує велику прогульку до Вест Пойнту, місцевости над рікою Гудсоном у Нюйоркському стейті, де розташована відома на весь світ Військова Академія З'єдинених Держав Америки, що її коротко визначають самою назвою Вест Пойнт.

З цього приводу варто пригадати декілька дат з історії цієї Академії, як теж подати найконечніщі інформації про склад цієї високої військової школи і методи навчання в ній.

Рішено заснувати Військову Академію у Вест Пойнті 16 березня 1802 року і почалося в ній навчання 4 липня згаданого року із 5 офіцерами вишкільного штабу і 10 кадетами. З цього час шкільний рік у Вест Пойнті починається завжди зараз після Дня Незалежности — 5 липня кожного року.

Спонукою для заснування Військової Академії у Вест Пойнті був досвід американської Революційної Війни і загрозлива міжнародна ситуація 1801 року, коли Президентом ЗДА став Томас Джефферсон. Засновано її ще й для підкреслення повної незалежности від Англії, де між іншим цього ж самого, 1802 року, постала відома Королівська Військова Академія у Сендгорст.

Площу, на якій розташована сьогодні Академія, у величині 1,795 акрів землі, окупувала Армія з 1778 року. Першим суперінтендентом Академії іменовано майора Джонатана Вільямса, який розбудував приміщення і приготовив усе, що треба для дальшого розвитку Академії. Десять років пізніше в обличчі загрози війни з Англією Корпус Кадетів збільшено до 250 учнів, побільшуючи водночас і учительський та інструкторський штаб. Градуанти Академії з перших десяти років визначилися видатно у війні 1812 року, 30 з-поміж них полягло або були поранені й участь цих кадетів, вихованців Академії (всіх було понад 100), причинилися у великій мірі до успішного висліду війни. Так же само велику ролю відіграли вестпойнтські градуанти під час Цивільної і Мексиканської Воєн. Усі з найвидатніших полководців цих воєн — Грент, Лі, Шерідан, Джексон — були колись кадетами Вест Пойнту.

Дальша історія Військової Академії у Вест Пойнті багата на події і світові сторінки. Академія зазнала багато змін і реорганізацій, особливо ж багато реформ уведено після першої Світової Війни, коли суперінтендентом Академії став ген. Даглес МекАртур 1919 року, сам колишній кадет Вест Пойнту. Він пристосовив навчання і вишкіл в Академії до потреб модерної війни, які вимагали від майбутніх офіцерів американської армії не тільки військових умілостей, але й знання національної продукції, засобів транспорту і соціяльних проблем. Зокрема, ген. МекАртур велику вагу поклав на фізичне виховання кадетів, встановлюючи цілу, докладно опрацьовану програму фізичного виховання, яка виправдала себе блискуче вже в найближчих роках.

Між градуантами, які закінчили Військову Академію у Вест Пойнті під час першої світової війни і в перших роках після неї треба згадати імена таких американських генералів, як Айзенгавер, Бредлі, Паттон, Шпац, Арнольд, Коллінс, Кларк, Мек Мейр, Деверс, Айхельберґер, Ванденберґ та інші, які визначилися особливо під час другої Світової Війни.

Головну вагу в навчанні і вишколі кадетів Вест Пойнту покладено на вироблення характеру, зокрема на почуття чести. Честь (гонор) — це у Вест Пойнті найважніша справа, і він є основною прикметою характеру. Почуття чести вимагає від майбутніх військових провідників льояльности і відваги, правдомовности і самопошанування, справедливости і великодушности.

Усіх кадетів у Вест Пойнті на всіх чотирьох роках є 2,-496. З того числа конґресмени призначають 1,740, сенатори — 384, різні — 23, Армія, Летунство і Резерва — 180, Президент — 89. З-поміж синів поляглих ветеранів вибирають 40 і з-поміж найкращих учнів військових і морських шкіл 40. На кожний рік з-поміж великого числа зголошених (не раз кілька тисяч) вибирають 750 кандидатів. Одержавши призначення, кожен кандидат на кадета мусить перейти ще окремі іспити, в яких звертається велику увагу на фізичну справність і здоров'я.

Працює Військова Академія у Вест Пойнті під керівництвом і наглядом департаменту армії.

Під сучасну пору у Вест Пойнті, поскільки нам відомо, є три кадети українського походження, двох із народжених у ЗДА, один із новоприбулих. Закінчило цю Академію вже кілька громадян українського походження, які сьогодні є високими офіцерами Американської Армії.

Оглядаючи Вест Пойнт, що сьогодні є цілим великим містом з церквами, пам'ятковими будівлями, готелями та іншим, варто звернути увагу на Військовий Музей Академії, де зібрані незвичайно цікаві експонати, м. ін. шабля Наполеона, і з часу останньої війни шапка й ордени Муссоліні і булава німецького фельдмаршала Ґерінґа.

Н. В.

З ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО КЛЮБУ В НЮ ЙОРКУ

Здається, що то було зовсім недавно, коли Ів. Керницький й М. Понеділок своїми, „ще недрукованими й ніде не читаними гуморесками" замкнули сезон Літ.-Мистецького Клюбу... Але то було в половині червня: час біжить швидко... Вже стоїмо перед початком нового сезону...

За минулий сезон Клюб „виповнив в 100% своє завдання: що-п'ятниці уряджувати свої вечори з відчитами або з артистичними виступами.

Клюб відзначив окремими вечорами ювілеї наших письменників — Євгена Маланюка — з доповіддю п. Гординського й Оксани Лятуринської з доповідями Г. Лащенко, Є. Маланюка й В. Січинського.

Про творчість В. Винниченка говорили В. Чапленко й В. Подоляк. Про проф. М. Грушевського, як історика українського мистецтва, доповідав В. Січинський, й опісля присутні ділилися особистими споминами про великого історика.

„Біжучим подіям" Клюб присвятив теж трохи часу: В. Косаренко-Косаревич говорив про причини усунення Маленкова, а В. Ржепецький — про В. Черчила, „як людину нашої доби".

Не поминули й згадати про „вічну тему нашого життя" — про жінку. В. Косаренко-Косаревич в доповіді про „постать української жінки на тлі історичного образу України" документально довів, що „історична роля" української жінки почалася від амазонки і що на Вкраїні існував матріярхат...

В зв'язку з ювілеєм УСС-ів Д. Горняткевич доповідав про малярську творчість УСС-ів.

Відбувалися й „Географічні вечори": В. Ржепецький поділився враженнями з Австралії. Дав образ життя української еміґрації на новій землі, розповів про осягнення на полі громадськім й культурнім, про взаємовідносини між австралійцями й українцями, про постійну „боротьбу" за українське ім'я серед громадянства, для якого українська проблема була річчю невідомою. В Австралії не було „старої еміґрації", — а треба було розпочинати працю від „нічого...", а зроблено чимало!

На час відпочинку була уряджена мала виставка австралійської української преси, українських видань, прегарних театральних афішів, фотографій та ін. Були награвані грамофонові плити з піснями, виконаними хором „Воля" під дир. В. Матіяша. Хор був на високім мистецькім рівні. Додамо до того, що грамофонові плити — витвір української ініціятиви й праці п. Мирошника, який є одним з видатних піяністів в Австралії.., Слухачі були „приємно здивовані", що в Австралії українське життя „буйно цвіте",.. На час відчиту віддаленість понад 10,000 миль зникла. Було враження, ніби говорилося про українське життя, напр., Дітройту...

Другий Географічний вечір було присвячено Кубі. Пані Приймова оповідала про свою артистичну подорож на той острів. Тісно вже стає нашим людям навіть в Америці...

Багато вечорів Клюб присвятив нашій артистичній молоді. Бо ж „зміна" мусить прийти... Кілька вечорів, присвячених полисам молодих музик й співаків... Двері Клюбу були широко відчинені молодим. У зв'язку з виставкою праць студентів вищих мистецьких шкіл в Ню Йорку відбувся „літературно-музичний вечір молодих музик та адептів літератури". Була то правдива несподіванка для старшого громадянства й „старших адептів літератури..."

До „молодечих" виступів випадає зарахувати й виступ мішаного квартету „Бандура". Бо то був перший виступ, а „мішаний" тому, що пп. Г. Хамула й Х. Карпевич співали, а В. Юркевич й Р. Левицький грали на бандурі.

Був й один зовсім „надзвичайний" вечір, коли до Клюбу несподівано завітав наш славний мистець Архипенко.

З глибоким зацікавленням слухав виступів наших „молодих" теж „молодий духом" Архипенко... Довгенько сидів в громаді при столі, розпитувався, як собі дає раду Клюб в умовинах американського життя... Аж..., не витримало серце козацьке"... Встав, підійшов до піяніста й... почав грати власні імпровізації... Знаменитий скульптор є й піяністом...

Щось „вхопило його за серце" в українськім Клюбі! Бо ж признавався, що тепер дуже рідко грає...

Добрим словом треба згадати і наш славний „дует": Керницького й Понеділка, що не один раз своїм словом „серце й душу веселили" і спонукували навіть найбільш втомлених „овертаймами" усміхатися й забувати, що на другий день знову треба йти до „праці за фахом".

Це — короткий перегляд, що зробив Літ.-Мистецький Клюб в минулім сезоні.

Треба згадати і про приятелів й гостей, що завжди пам'ятали про традиційні п'ятниці.

Тут сталися деякі зміни на краще. Ані п. Литвиненко, ані п. Купчинський вже не виступали з невідмінними промовами до гостей: „... не забувайте про членські вкладки..." Бо і члени і гості самі, без жадного упімнення не „оминали" столика скарбника (який, вправді, стояв близько дверей, так що годі було його оминути) й платили самі... А згадані промовці мали час на інші „високі теми".

✤

В минулу п'ятницю, 16 вересня, Клюб розпочав новий сезон...

Дати громадянству цікаві, різноманітні п'ятниці — залишається надалі головним завданням Клюбу.

Тому, перший вечір буде мати „поважніший характер": пп. Керницький й Понеділок будуть читати свої найсвіжіші твори на „поважніші теми"... А в концертовій частині — будемо слухати пп. Мирошниченка і флейтиста Баб'юка, що недавно разом з флейтою прибув з Европи.

А потім будуть вечорі справді „різноманітні".

Будуть говорити про минувшину — але не про далеку, а про недавнє минуле, яке ще живе в пам'яті нашій!

Д-р Демидчук — спомини про півсторіччя громадської праці, п. Роман Олесницький — про „Українців на дипломатичній службі між двома війнами", В. Паздрій — спомини про Львівський Театр, п. Л. Дражевська поділиться своїми спостереженнями: „З нотатника геолога-журналіста". З нагоди видання (справді гарного!) книжки творів Буревія — Едв. Стріхи, відбудеться вечір, присвячений його пам'яті.

В залях Клюбу буде виставка праць померлих українських мистців й в часі виставки буде вечір, присвячений обговоренню їх творчості.

Розмови про сучасність — започинає ред. Драган, який буде говорити про сучасну політичну ситуацію.

А з сучасних наших поеток — пп. Наталя Лівицька-Холодна й Шуварська — на авторських вечорах познайомлять нас зі своїми новими творами.

Щоб відійти цілковито від життя — буде особливий „вечір казок". Говоритиме казки великим й малим дітям п. Савицька, а музичну ілюстрацію казок дасть проф. Савицький.

Багато намічається музично-артистичних вечорів: Вечір оперових арій з участю пп. Лисогір, Кокольської, Орловської, Варанського, Мінського, Грудина й ін.

Речиталь-концерт п. Люби Німцевої, вечір п. Галини Галій й багато інших, але не можна про все писати за одним разом. Буде й цілком „незвичайний" вечір, який спільно уряджують Клюб й Музичний Інститут. Задуманий вечір оригінально: такого ще в Ню Йорку не було.

Молодий Літ.-Мистецький Клюб організує власний музично-вокальний вечір, що буде переглядом нових осягнень молодшої ґенерації на полі мистецтва.

Ідуть підготовчі праці до традиційного, вже 8-го літературно-мистецького ярмарку. Передбачається цим разом, як найширший уділ мистців „з провінції", з поза Ню Йорку, яких вперше почуємо в нашім місті...

ГОСПОДАРСЬКІ ВІСТІ

ЧИСЛЕННІ ГУРАҐАНИ СПРИЧИНИЛИ ПІДВИЩЕННЯ АСЕКУРАЦІЙНИХ ОПЛАТ

В попередніх п'ятьох роках були численні гураґани в східніх стейтах, і тому асекураційні товариства мусіли піднести оплату за асекурацію на 43 відсотки. Під час того періоду з гураґанами асекураційні товариства втратили на премії 49 мільйонів долярів. Нюйоркське Збезпеченеве Товариство, яке забезпечує проти буревіїв, граду, експлозій, заворушень і інших подібних небезпек, заявило, що треба буде платити від кожних 100 долярів — 20 центів на забезпечення. Дотеперішня рата на забезпечення виносила тільки 14 центів від 100-долярової забезпеченевої суми

СЕНАТОР ДЖАНСТОН ОБОРОНЯЄ ПОШТОВИЙ ДЕФІЦИТ

Демократичний сенатор Олін Д. Джанстон заявив, що не можна дивитися на Поштовий Уряд як на прибуткове підприємство і тому не можна виступати проти дефіциту в цій урядовій аґенції. Джанстон каже, що Поштовий Уряд „служить всьому народові", і тому ми повинні припинити називати кошти Поштового Уряду, дефіцитом. Цей сенатор за тим, щоб не збільшувати поштових оплат від посилок третьої кляси.

ЯКА БУДЕ ЕКОНОМІКА ЗДА В 1975 РОЦІ?

26 великих американських корпорацій склали плян, як виглядатиме американська економіка в 1975 році: Заробітні платні збільшаться до того часу на 25 відсотків, а число годин праці виноситиме тільки 34.5. Населення ЗДА зросте до 213 мільйонів, а число затруднених становитиме 85 мільйонів. По шляхах їздитимуть не 50,000,000 авт, як це діється тепер, а 80 мільйонів. Каліфорнія буде в 1975 стейтом з найбільшим числом населення, а Ню Йорк буде на другому місці. Тоді буде в ЗДА 92 мільйони телевізійних опаратів, а з того 90 відсотків будуть кольорові. Продукція нафти зросте на 60 відсотків і виноситиме 13 мільйонів бочок денно.

ДОБРОБУТ ПРОДОВЖУВАТИМЕТЬСЯ І В 1956 РОЦІ

Містоголова Першого Крайового Міського Банку в Ню Йорку Джордж В. Робертс передбачає, що високий стан продукції триватиме і в найближчому році. Він сказав, що підприємці матимуть клопоти з дорогим кредитом, а автові фірми не зможуть дати такої великої продукції, яка була в 1953 році. На його думку зменшиться також рух в будівельному промислі. Робертс каже, що коли підприємства почнуть ковзатися, то треба буде знову влеґшити кредит, а також дати податкові полегші. Зменшення податків і полегші в кредиві допоможуть втриматися на висоті народній господарці.

УРЯД ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМЕНШЕННЯ ІМПОРТУ НАФТОВИХ ПРОДУКТІВ

Директор Уряду Оборонної Мобілізації Артур С. Флемінґ видав ультиматум 18-ом імпортовим фірмам, щоб вони добровільно припинили імпорт нафтових продуктів з-за кордону, бо інакше він видасть урядову заборону купувати ці продукти в чужих країнах. Флемінґ зробив це тому, що крайові нафтові фірми нарікають на закордонну конкуренцію, яка нищить американську нафтову продукцію. Власники американських нафтових копалень не хочуть давати гроші на верчення нових шибів, бо закордонні нафтові продукти дешевші, і тому не виплачуються крайові нафтові інвестиції. Конґрес дав президентові Айзенгаверові повновласті зменшувати або припиняти імпорт тих закордонних товарів, які шкодять оборонній продукції цієї держави. Президент може це робити при допомозі збільшування мита від імпортованих нафтових продуктів.

ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ СВІТОВА КОНСУМПЦІЯ ҐУМИ

Від січня до липня цього року світова консумпція ґуми збільшилась на 250,000 тонн в порівнянні з тим самим часом попередньоого року. В цій країні в тому часі зужито ґуми на 25 відсотків більше, це значить 880,001 тонну в цьому році, а минулого року тільки — 702,625 тонн. Врешті світу, за виїмком Совєтів і комуністичного Китаю, зужито 769,700 тонн, а минулого року — 693,400 тонн. Тут говориться про природну і штучну ґуми.

З наших буднів

„ДУМКА" КЛИЧЕ ВАС!

Помилялися ті, які думали, що „Думка" вже занехала свої „далекоморські" походи!

Ось, в найближчу неділю, їдемо „нашим" традиційним „Петром Стайвезантом" відвідувати Військову Академію у Вест Пойнті.

Жаль і велика шкода, що ми тут, у Ню Йорку, не маємо людини, якою заслужено гордиться Филаделфія: капітана-ляйтенанта Української Фльоти, Святослава Шрамченка! Нікому іншому на світі, тільки йому, старому (а вічно молодому духом!) морському тигрові належала б честь — провадити нащадків русичів хоробрих до цієї славної Академії!..

Кінець-кінцем можна б, „екзильним" порядком, іменувати водними старшинами пана доктора Карпевича та й п. Льоня Крушельницького (інж. Осадца тепер „на відпустці"). Вони бо найбільше натрудилися й заслужилися при організуванні прогулянок „Думки" історичним шляхом Генрі Гудсона. На їхні голови посипалось теж найбільше скарг, плачів і нарікань інколи трохи капризної нашої публіки, яка, далебі, вже сама не знає — чим її можна вдоволити і розважити.

За 6-літню, безкорисну працю, винахідливість та невтинну біганину справедливо належаться тим ґранітним стовпам „Думки" відповідні медалі заслуги, бодай на час поїздки кораблем, туди і назад.

Думаю, що на покладі „Петра Стайвезанта" займе теж почесне місце, зараз коло капітана, редактор Богдан Кравців. Це ж бо, дякуючи авторові „Сонетів і Строф" ми, скитальці, маємо врешті в Американській Военній Академії свого кандидата на Мек-Артура. Правда, покищо його син ще рекрут, але тримається там ол райт, вже, кажуть, вибився у своїй клясі на одно з перших місць — на 720 кадетів-американців!

Так, чи так, „Думка" мала щасливу думку, вибираючи метою недільної прогулянки Академію у Вест Пойнті. Бо, по-перше, поклад корабля затопить буйна хвиля нашого прекрасного жіноцтва, для якого і тепер, в автовій ері, військовий, а ще кадетський мундір, є ще далі тим чародійним магнетом, що полонить наївсе очі і — серця...

Ну, а за жіноцтвом, потягнемось і ми, нещасні цивілісти, хоч наші „шанси", звичайно, в зустрічі з елітарним військом, впадуть трохи додолу. А може Бог дасть, що не будуть їм цього війська показувати?..

Не забиратиму слова щодо самої програми прогулянки — все докладно стоїть виписане в програмах, які, однак, треба собі купити. Так само не хочу бути ворожбитом від погоди, бо вже 5 років за порядком не маю щастя її вгадати...

Може, однак, цим разом буде „найс" погода без моєї ворожби?

Ікер.

УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО СКРИПАКА

Один з наших передових скрипаків, Яро Миґасюк, широковідомий з своїх виступів у Филаделфії й Ню Йорку, підписав кількалітній контракт з концертовим менаджментом Майкел Подолі у Ню Йорку. Це відоме концертове бюро має між своїми артистами такі знаменитості, як квартет „Куртіс", славну мадярську піяністку Сарі Біро, хор Донських Козаків і ін. В рекламових летючках, розсиланих менаджментом Подолі, зі списком і короткою характеристикою усіх цих артистів, прізвище Яра Миґасюка находиться на першому місці з ось-якою рекомендацією: „Яро Миґасюк, блискучий скрипак, виступав з дуже успішними концертами в Европі. Після приїзду сюди, він виступав з власними концертами й як соліст з симфонічними оркестрами й зразу же здобув признання як один з передових скрипаків молодшої ґенерації. Заповіджений ним цикл п'яти сонатових вечорів у Филаделфії в 1953 році, з програмою дев'ятнадцяти сонат від Баха до Бартока, звернув широку увагу як небуденний мистецький задум. Захоплююче виконання, глибока музикальність, блискуча техніка, співучий тон — це характерні риси Яра Миґасюка, які здобули йому місце між передовими сучасними скрипаками..."

Яро Миґасюк є членом Учительського Збору Українських Професійних Музичних Курсів у Филаделфії та концерт-майстром Української Філармонійної Оркестри. ар.

● **600 поліцистів** шукають новонародженої дитини, що її якась ясноволоса жінка викрала зі шпиталю. Батько цієї дитини, д-р Роберт Маркус заявив через радіо і телевізію, що простить тій жінці, якщо вона поверне неушкоджене немовля.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

НОВІ ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Українські підсовєтські композитори працюють над новими творами. Третю симфонію і концерт для фортепіяна з оркестрою пише композитор К. Данькевич. А. Штогаренко закінчив сюіту для фортепіяна з оркестрою. П'єси для фортепіяна „Думка", „Кривий танець", „Їхав козак за Дунай", „Мазурка", „Пісня-танок", „Веснянка" і „В гаю" написав В. Довженко. Концерт для домри в супроводі оркестри народних іструментів закінчив К. Домінчен. Композитор С. Людкевич (Львів) написав концерт для фортепіяна з оркестрою. Львівський композитор А. Солтис — сюїту з трьох частин на теми українських народних пісень часів Богдана Хмельницького для двох скрипок, альта, двох віольончель та арфи. „Російську увертюру" для симфонічної оркестри закінчив Ф. Богданов (Харків). Композиторка Ю. Рожавська завершила працю над клявіром нового балету „Королівство кривих дзеркал" (лібрето Н. Скорульської, за однойменою казкою В. Ґубарева). Спілка композиторів України рекомендувала до виконання хорові твори композитора Львова — А. Кос-Анатольського та Є. Козака.

ПОЛЮВАННЯ НА ПЕРНАТУ ДИЧИНУ

Як подає „Радянська Україна", в цьому році створилися вийнятково сприйнятливі умовини на Україні для полювання на водоплавну та болотяну дичину, перепелів і диких голубів, яке почалося 7-го серпня. На заплавних луках вздовж Дніпра, Десни, Сейму, Прип'яті та інших річок мисливці матимуть нагоду пополювати на качок, дупелів, бекасів, різних порід куликів тощо. Мисливці повинні суворо додержувати кількости настріляної дичини по кожному окремому виду, встановленої обласними управліннями сільського господарства. До контролю за ходом полювання залучається місцевих комсомольських активістів, а між самими мисливцями запроваджується взаємну перевірку. Рядовому колгоспникові й робітникові такий спорт, як полювання, звичайно, не в голові.

З ЖИТТЯ ОДНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

В рубриці „З редакційної пошти" подає „Радянська Україна" з 12 серпня уривки з ділового листування учителів вихователів Кириківської середньої школи, Сумської області. Ось деякі з цих уривків: „Прошу дати мені, — пише в своїй заяві до директора школи М. В. Палій, — призначення на роботу в школі на посаду вихователя. Обіцяю надалі працювати чесно й добросовісно. Всі недоліки з моєї сторони, як випивки і недружнє життя з колективом, обіцяю виправити." — Вчитель Д. Топтунов спеціяльно придбав друкарську машинку і густо, через один інтервал, вистукує заяви по 20-25 сторінок. Його листи — це суцільне плетиво наклепів і брехонь: хто, кому, де і що говорив, навіть хотів говорити, хто і як користується капустою з шкільного городу і сливками із шкільного садка та ін. Прямим результатом такої „педагогічної діяльности" вчителів і вихователів є зниження рівня знань учнів, про що свідчить, наприклад такий лист випускника цієї школи: „Цим прошу вас лоясніть мене оправилах вступу в ваш інститут закінчівших середню школу..."

БІБЛІОГРАФІЯ „СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ"

В Інституті ровійської літератури Академії наук СССР закінчили складати бібліографію видань, перекладів та досліджень „Слова о полку Ігоревім", що його „Правда" називає „видатною пам'яткою староруської літератури". Бібліографія охоплює період від 1938 по 1954 роки, коли в Совєтському Союзі відзначувано 750-річний ювілей з часу написання „Слова" і 150-річчя виходу у світ його першого видання. Один з розділів нової бібліографії „Слова" присвячений перекладам його на сучасну українську, російську, білоруську, литовську і грузинську мови.

„БОРОДАТІ" БУДОВИ

Так визивають у місті Хмельницькому будови, що їх Хмельницький обласний будівельний трест розпочав будувати, але ніяк не може викінчити. В другому кварталі цього року передбачалося збудувати в цьому місті два великих мешканевих бубинки, Палац піонерів і пожежне депо, одначе все це стоїть у риштованнях і невідомо як довго ще так стоятиме. Газета „Радянське Поділля" гостро критикує діяльність керівництва Хмельницького будівельного тресту, але воно, обурюється редактор цієї газети, „не по-партійному сприйняло критику" і далі „завдає великої шкоди державі".

ПРАПОРИ ВОЛІ НА ВУЛИЦЯХ БУЕНОС АЙРЕС

Після проголошення резиґнації президента Перона населення Буенос Айрес, не зважаючи на зливні доші, вийшло на вулиці міста, щоб маніфестувати з приводу закінчення диктатури. На фото: моряк-повстанець, їдучи з прапором на авті, провадить маніфестацію.

Президентський комітет починає акцію для закінчення дискримінації в транспорті

Вашингтон. — Президентський Комітет для Урядових Контрактів починає акцію, щоб закінчити дискримінаційні обмеження при приниманні до праці в транспортовій промисловості. Цей 15-членний комітет, який очолює віце-президент Ричард М. Ніксон, рішив скликати на наради представників залізниць, летунських ліній, корабельних компаній і представників робітничих спілок на наради, на яких мають вирішити цю справу. Ціль цих нарад— знайти основу до видання наказу, роб всі ці транспортові підприємства припинили расові обмеження при приниманні на працю робітників. Президентський Комітет для Урядових Контрактів діє внаслідок скарги Міської Ліґи Ню Йорку, яка протестує проти того, що летунські лінії не хочуть приймати на працю негритянського населення. Представник Президентського Комітету заявив, що вони вповні погоджуються зі скаргою Міської Ліґи Ню Йорку і хочуть заборону расової дискримінації поширити і на інші транспорти, а не тільки на пасажирське летунство. Уряд буде домагатися, щоб всі транспортові фірми, які мають урядові контракти, не мали в себе дискримінації, бо інакше уряд не робитиме з ними жадних умов.

Німецькі соціялісти підтримують умову Аденауера у Москві

Бонн. — Опозиційна соціял-демократична партія рішила голосувати в парляменті за внеском уряду канцлера Аденауера щодо нав'язання дипломатичних взаємин з Совєтським Союзом. Німецькі соціялісти пояснюють це своє рішення примусовою ситуацією, в якій у цій справі опинилась Західня Німеччина у зв'язку з пов'язанням з цією справою справи випущення на волю коло 10,000 нім воєнполонених в СССР. Однак одночасно соціялісти заповіли, що вони будуть далі атакувати Аденауера за його закордонну політику, яка завела, мовляв, Німеччину „у сліпий кут". Сам канцлер Аденауер відбув з закордонними журналістами пресову конференцію, на якій запевнив, що згода на нав'язання з Совєтським Союзом дипломатичних взаємин в нічому не пошкодить німецьким взаєминам із Заходом, супроти якого Західна Німеччина надалі залишається льояльною. Аденауер заповів теж, що взаємини з Совєтами не припинять відбудови німецької армії, яка з цілим розмахом почнеться від січня 1956 року. У політичних західньо-німецьких колах панує збентеження, що вислід конференції Аденауера з Совєтами у Москві викликав неприхильну реакцію в західних столицях, особливо в Америці й Англії.

Судять двох братів за вбивство негритянського хлопця

Сомнер, Міссіссіпі. — Суд присяжних має судити 24-річного Роя Брайента та 36-річного його брата по матері Дж. В. Мілема за те, що, згідно з актом оскарження, вони обидва 24-го серпня вбили 14-річного неґра Еммета Луїса Тілла та вкинули в річку, звідки його зловлено після 7-ох днів. Свідки збоку Тілла твердять, що він свистав за жінкою Брайента, коли виходив з її крамниці. Та сама пані Брайент зізнає, що Тілл ввійшов до її крамниці, зробив їй неморальну пропозицію і після того хотів її знасилувати і так довго перебував в крамниці, поки не ввійшли до неї його кузени. Ті кузени зізнають, що вони всі, разом із Тіллом, втекли з крамниці, коли пані Брайент пішла по револьвер. На цей процес прибула мати вбитого хлопця Мемі Бредлі з Шикаґа, а також конґресмен зі стейту Мишіґен Карл С. Діґґс, який є негритянського походження. Він сидітиме при тому столі для преси, який призначений для негритянських журналістів. Місцева негритянська група вважає це вбивство за нову форму лінчу. Брати Брайент і Мілем викрали Тілла з дому його дядька і після того вбили. Мати Тілла зізнаватиме, чи знайдений труп — це дійсно труп її сина, бо місцеві урядовці твердять, що знайдений в річці труп не мусить бути трупом Тілла.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Чорноморська Січ Відділ 14, подає до відома, що збори відбудуться в середу, 28-го вересня, о год. 8-ій веч., в Січовім Домі при 508 18 Евеню. Проситься членів прибути на збори, та рівнож довгуючих проситься принести місячні вкладки і платити на час бо довге задовження тільки приводить до суспендовання. — М. Васараб, предс.; М. П. Отрок, секр.

Короткі Вістки

● На Сардинії з наказу італійського міністра внутрішніх справ, проведено велику облаву на бандитів та всякі підозрілі елементи, що переховуються в горах. Недавно біля містечка Нуоро, на шляху, бандити обстрілювали скорострільним вогнем приватне авто і вбили та пограбували трьох подорожніх.

● У Парижі чотири дні страйкували робітники підземної залізниці. Цей страйк скінчився, але все ще триває страйк автобусових шоферів. Париж до такої міри перевантажений автами, що вуличним рухом почали керувати з гелікоптерів.

● У місті Линколн, Іллиной, злодії украли 1,200 фунтів собачих харчів. Коло магазину, в якому вчинено крадіжку, знаходилося у будах 40 собак, але жадна з них навіть не гавкнула.

● Президент Айзенгавер виїхав з Денверу в Скелясті гори, де цілий тиждень ловитиме пструги. Ці дні він житиме на фармі денверського банкіра, свого приятеля Акселя Нілсена.

● Після резиґнації Перона уруґвайський уряд дозволив 500 арґентинським утікачам вернутися на батьківщину. Поки не скінчилися бої в Арґентині, уряд Уруґваю не дозволяв цим утікачам виїздити до Арґентини з огляду на своє невтральне становище.

● 800 англійських вояків, ветеранів Корейської війни, прибули на Кипр, щоб скріпити англійську залогу у зв'язку з посиленим терористичним рухом кипрських греків, які хочуть об'єднання з Грецією.

● Міністер фінансів чілійського уряду Оскар Феррера заявив, що Чіле продаватиме надвишку продукованого нітрату комуністичному Китаєві, Північній Кореї і Юґославії. Чіле має кожного року 200,0000 тонн надвишки нітрату. (Нітрат або азотнокисла сіль служить як штучне добриво).

● Команда летунства наказала своїм ґенералам, які виконують бюрову службу, принаймні раз на тиждень вставати з своїх крісел і робити руханку, грати в ґольфа або в теніс, щоб не перетовщувалися їхні серця.

● В Японії випущено на волю ще 46 воєнних злочинців, засуджених після війни альянтами.

● Американська амбасада в Москві дістала „незадовільну" відповідь від совєтського уряду на свою скаргу, що конґресмена Джозефа Голта, який у товаристві урядовця амбасади робив на московському передмісті різні світлини, якийсь ревний совєтський „унтер" тримав цілу годину під револьвером. Змісту совєтської відповіді не оприлюднено.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 3546. Смертний присуд.

Узів спис прошив серце королеви, а його прихильники негайно схопили Тарзана. — Бачите, — тріюмфально промовив він, — в'язень зачарував нашу королеву!... — Вона піддалась спокусі і мусіла згинути, але і його також треба покарати! — Завтра вшануємо Джеґ-Ара! В'язень буде жертвою.